

Comentariu

România a semnat Convenția-Cadru

Primită de unii cu rezerve și suspiciuni, cu satisfacție de alții, Convenția-Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale elaborată de Consiliul Europei a fost semnată printre primii și de România.

Acest document traduce preocuparea forului european de a defini o sumă de principii care să guverneze statele europene în politica lor față de minorități. Filosofia care domină acest demers - ce se întinde pe parcursul a patruzeci de ani - este aceea de **protecție a minorităților** și se regăsește atât în titlul, cât și în articolele Convenției, marcând fără echivoc evoluția de la principiul non-discriminării la cel al responsabilității față de dimensiunea umană în toată diversitatea sa. Încă din primul an al înființării sale (1949), Adunarea Parlamentară a CE recunoștea importanța "problemei unei protecții mai cuprinzătoare a drepturilor minorităților". Era un început care avea să fie continuat cu Recomandarea 285 din 1961 și cu discuția în jurul elaborării unui eventual protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Totuși, în 1973 s-a ajuns la concluzia că nu este necesară elaborarea unui astfel de protocol adițional. După căderea regimurilor totalitare din Europa Centrală și de Est și resuscitarea vechilor dispute interetnice, Adunarea Parlamentară a recomandat din nou elaborarea unui protocol adițional sau a unei convenții privitoare la drepturile minorităților. Recomandarea 1134 din 1990 conține o listă a acestor principii. În 1991 această responsabilitate este atribuită Comitetului Director al Drepturilor Omului. Izbucnirea războiului din Iugoslavia a demonstrat urgența acestui demers, aducând problematica minorităților în prim-planul preocupărilor a numeroase organisme europene și mondiale. În 1993 se instituie un comitet de experți care să elaboreze normele juridice specifice, ținând cont de propunerile existente, printre care și Recomandarea 1201, adoptată de Adunarea Parlamentară.

(continuare în pag. 5)

Proiecte în derulare

Colegiul Democrației

Proiectul vizează să ofere unui grup de 20 tineri țîrgumureșeni, deja activi în organizații școlare sau studentești și manifestînd o puternică motivație personală pentru cariere politice, juridice și diplomatice, cadrul propice aprofundării cunoștințelor despre statul de drept, democrația pluralistă, autonomia locală, drepturile omului, integrarea europeană. Proiectul urmărește totodată să stimuleze participarea tinerilor la activități publice, implicarea lor în sfera civică și politică. În subsidiar, proiectul contribuie - prin eterogenitatea etnică și confesională a studenților - la dialogul interetnic și comunicarea interculturală. Proiectul include cursuri susținute de personalități marcante ale vieții publice din România, ateliere practice în instituții locale și centrale, vizite de documentare la București și Budapesta.

Colegiul Democrației se bucură de finanțarea Uniunii Europene în cadrul programului Phare pentru democrație.

Îmbunătățirea relațiilor interetnice în Transilvania

Proiectul are drept scop ameliorarea relațiilor interetnice în Transilvania prin stimularea dialogului între diferitele comunități, între societatea civilă și factorii de decizie de la nivel local, regional și central pentru identificarea soluțiilor practice de garantare a drepturilor minorităților etnice, religioase și lingvistice în conformitate cu legislația din România, precum și tratatele și convențiile internaționale la care România este parte. Proiectul include o serie de șase seminarii organizate în diferite orașe din Ardeal, cu participarea unor responsabili din domeniul justiției, poliției, administrației publice locale, învățămîntului, culturii, organizațiilor neguvernamentale, partidelor politice, tineretului universitar. Proiectul cuprinde totodată editarea unor broșuri și materiale documentare necesare seminariilor, ca și publicarea trimestrialului "Altera". În același cadru funcționează biroul pentru drepturile omului care oferă consultații și asistență juridică gratuite.

Proiectul este finanțat de National Endowment for Democracy din SUA.

Centrul Intercultural

Finalitatea proiectului este realizarea comunicării interculturale la nivel macro- și microsocial. El include organizarea de mese rotunde, seminarii, colocvii, manifestări culturale, sportive, tabere de vară etc., axate pe dialogul dintre comunități, crearea de punți, recuperarea valorilor multiculturale ale Transilvaniei. Proiectul urmărește facilitarea cunoașterii reciproce dintre culturi, protejarea comunităților minoritare, promovarea egalității de șanse, educația civică multiculturală. Proiectul cuprinde și un program de cercetare privind interculturalitatea, realizarea unui manual intercultural de istorie locală, înființarea unui club intercultural pentru tineret, inițierea de cursuri de limbi din Transilvania, înființarea unui cor multicultural de copii, precum și un program de editare de cărți și publicații.

Proiectul este finanțat de Fundația Heinrich Böll, Germania.

Dezvoltarea societății civile

Proiectul asistă dezvoltarea societății civile la nivel local și regional, a conexiunilor și comunicării dintre organizațiile neguvernamentale, urmărind să contribuie la realizarea unei democrații pluraliste și solidare. El include, pe lângă funcționarea clubului intercultural, mese rotunde și seminarii, ca și un program de editare a buletinului informativ, a trimestrialului "Altera" și a unor colecții documentare. Proiectul sprijină în același timp profesionalizarea activității ligii în domeniul monitorizării drepturilor omului.

Proiectul este finanțat de fundația CEBEMO din Olanda.

Filiala Satu Mare

Promovarea multiculturalității

Filiala din Satu Mare a Ligii PRO EUROPA continuă să-și desfășoare programul „**Promovarea multiculturalității - factor de prevenire a conflictelor**”, program care beneficiază de finanțare PHARE din partea Uniunii Europene. Astfel, în data de 25 februarie 1995, a avut loc seminarul intitulat „**Ce facem pentru recuperarea culturilor și etniilor aflate pe cale de dispariție?**”. Acest seminar a fost organizat în municipiul Carei, debutându-se astfel cu acest program și în celelalte localități din județul Satu Mare, altele decât reședința de județ.

În cadrul acestui seminar, cu durata de o zi, a fost prezentat filmul „**Ce știm despre cultura celui de lângă noi?**” - un film sondaj de opinie realizat de Liga PRO EUROPA - Filiala Satu Mare. De asemenea, dl. Spielmann Mihály, istoric, a prezentat referatul: „**Putem salva cultura ebraică din România?**” -

prelegere urmată de discuții, fiind antrenat întregul auditoriu, prezent într-un număr mare. În cursul după-amiezii dl. Karl Ludwig Lupșiasca, președintele Forumului German din Reșița, a prezentat referatul „**Locul minorității germane în comunicarea inter-etică**”, iar d-na Balogh Gyöngyi de la Uniunea Liberă Culturală a Romilor din județul Bihor, precum și d. Bani Ferenc, reprezentantul romilor din Carei, au prezentat referatul intitulat: „**Există cultură țigănească?**”.

S-a putut remarca participarea activă - prin intervenții valoroase și completări la cele prezentate de invitați - a participanților la acest seminar (reprezentanți ai cultelor, personalului didactic, justiție, administrație publică, tineri etc.).

Moderatoarea seminarului a fost d-na Anamaria Pop, copreședinte a Ligii PRO EUROPA - Filiala Satu Mare. (A. P.)

Club LPE

Prima reuniune a Clubului

În data de 23 februarie 1995 a avut loc „**premiera**” Adunărilor Lunare ale membrilor Ligii Pro Europa, în conformitate cu cele stabilite la Adunarea Generală a LPE din 21 ianuarie 1995.

Această primă adunare ar fi putut constitui o bună ocazie de a oferi publicului interesat lucrarea intitulată „**Trecut și prezent în Balcani**” a domnului Mircea Suhăreanu, membru în Consiliul de coordonare al Ligii.

Lucrarea a fost prezentată la 17.03.1994 în Germania, cu ocazia întrunirii membrilor Partidului Liberal-Democrat, filiala Kommern (Mechernich), întrunire sponzorizată de Fundația „Wolfgang Döring”. Ea se constituie ca o analiză pertinentă a evoluției relațiilor internaționale din Balcani, începând cu sfârșitul primului mileniu și pînă în zilele noastre. S-a prezentat evoluția dominației otomane în regiune, și s-au analizat efectele ei asupra istoriei întregii regiuni.

„Expansiunea turcească în Balcani a dus la deplasarea spre nord a popoarelor existente în peninsulă, schimbînd ulterior aspectul demografic inițial. Astfel, dacă ținutul Kosovo a fost leagănul de formare a statului feudal sîrb, expansiunea otomană a facilitat treptat migrarea sîrbilor spre nord și ocuparea de către albanezi a vidului etnic creat. Aceasta este de fapt explicația litigiului sîrbo-albanez asupra teritoriului Kosovo.”

„La ora actuală Bosnia-Herze-

govina constituie teatrul de luptă pentru supremație a Serbiei. Datorită măsurilor restrictive impuse de embargoul internațional, cît și datorită posibilităților limitate pentru Serbia de a duce un conflict extins, în Kosovo domnește încă o acalmie dictată de starea de asediu decretată de autoritățile sîrbe.”

Anul calendaristic trecut a adăugat noi evenimente și finalizări ale unor situații cu greu predictibile la momentul respectiv, dar aceste schimbări nu au afectat actualitatea lucrării. Mai mult, acestea au fost „rampa de lansare” a discuțiilor pe marginea lucrării.

Din păcate, numărul participanților a rămas cu mult sub așteptările organizatorilor și sub nivelul pe care valoarea lucrării prezentate ar fi meritat-o.

Dorim să credem că motivația slabei participări a membrilor Ligii (care - repetăm - au adoptat o hotărîre în sensul organizării acestor întâlniri lunare) a fost doar faptul că aceasta a fost prima adunare de acest gen.

Reînnoim invitația la Adunările Lunare ale LPE, anunțînd totodată tema adunării din luna martie: „**Starea ecologică a râului Mureș**”.

Dl. Dr.Sárkány-Kiss Endre va prezenta rezultatele expedițiilor ecologice de cercetare a stării Mureșului, respectiv ale seminarului desfășurat la Satu-Mare, în 3-4 martie 1995.

Informații suplimentare: Biroul LPE, str. Kossuth Nr.2, joi, 30 martie 1995, ora 17. (B. - B. L.)

Au vizitat Liga Pro Europa în cursul lunii februarie:

DI. Mihai P. Carp - secretar al Biroului de Informații al Ambasadei S.U.A. la Cluj,
DI. Laurie Bristow - secretar al Ambasadei Regatului Unit al Marii Britanii la București
Dna. Katharine F. Cornell - Senior Fellow la World Policy Institute New School, New York, S.U.A.

BIBLIOTECĂ

Intrări în biblioteca LPE

Drepturile omului:

- Corneliu D. + E. Lunganu: Dictionar incomplet al drepturilor omului
- Ligia Neagu: Declarația Universală a Drepturilor Omului
- Central office for information (Anglia): Human Rights in Britain

Societate civilă:

- Central office for information (Anglia): Ombudsmen in Britain
- Michel Friedeman: Libertăți și răspunderi ale ziariștilor și autorilor

Minorități:

- Hannelore Baier: Deportarea etnicilor germani din România
- Central office for information (Anglia): Britain's ethnic minorities
- Apécsi Magyar-Román baráti társaság évkönyve

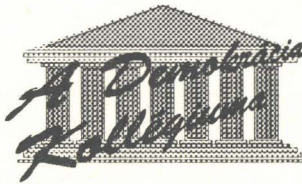
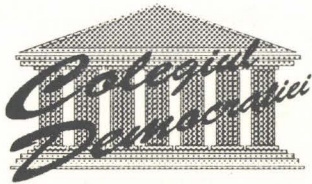
Cultură:

- Max Weber: Etica protestantă și spiritul capitalismului
- Bölöni Farkas Sándor: Az új Erdély hajnalán

Reviste:

NZZ-Folio, nr.3/95; Balkan-Warreport, martie 1995; Buletinele OSCE - 1994-95 Winter, Women on the move, 1994/nr.6, Archipel etc.

În dialog cu Poliția

Colegiul Democrației vizează să ofere unui grup de tineri tîrgumureșeni un cadru propice aprofundării cunoștințelor despre funcționarea statului de drept, separarea puterilor în stat, autonomia locală, integrarea europeană.

În vederea realizării acestui obiectiv, programul cuprinde cursuri și ateliere practice care vor permite tinerilor contactul direct cu instituțiile statului.

Este evident că succesul acestui proiect depinde în mare măsură de accesul direct al tinerilor la aceste instituții, de cunoașterea istoricului și rolului actual al acestor instituții în viața politică și socială a țării.

În acest sens, în cursul lunii decembrie am inițiat negocierile pentru a desfășura un atelier la Inspectoratul Județean de Poliție-Mureș. Cu această ocazie ne-am propus un dialog cu persoane autorizate din cadrul Poliției, despre: specificul, structura și modul de organizare a instituției, modalități de realizare a sarcinilor și obiectivelor propuse, raportarea acestora la buget, structura de personal, raportul dintre numărul de angajați și numărul de profesioniști (experți), posibilități de acoperire cu personal pregătit a problematicei legate de modernizarea vieții sociale (management, asistență socială, protecția cetățenilor, pro-

tecția calității vieții, protecția dreptului de proprietate, probleme de sociologie), succesele obținute în aceste domenii.

Atelierul programat s-a desfășurat la data de 25 februarie 1995.

Din păcate acest atelier a fost marcat de insucces. Studenții nu au fost primiți la sediul Poliției, întâlnirea avînd loc la sediul Ligii Pro Europa, iar ca specialist a fost desemnat să participe la întâlnire domnul lt.col. Ioan Oros, purtătorul de cuvînt al Inspectoratului de Poliție, care s-a angajat doar într-un dialog formal.

Evaluînd rezultatul acestui atelier, conform fișelor de evaluare, am constatat că nu s-a atins scopul propus.

Aspectul cel mai puțin reușit al atelierului (conform opiniei studenților din fișele de evaluare): „Ocolirea unor răspunsuri de către interlocutor” - „Neclarificarea problemelor abordate” - „Nu e prea bine cînd nu ai interlocutor” - „E o problemă ce necesită discuții de durată mai lungă” - „Colaborarea greoaie!”.

Este regretabil că Poliția Județeană nu a delegat persoana potrivită pentru acest dialog. Studenții au rămas cu impresia că reformarea acestei instituții este încă foarte timidă și că mai funcționează unele reflexe anacronice.

(V.L.)

Poliția e cu noi!

Cel puțin sufletește! Că de efective nu prea dispune ...

Cam asta ar fi concluzia ce se poate trage din întâlnirea cu dl. Lt. Col. Oros Ioan, purtătorul de cuvînt al poliției.

Atelierul de lucru respectiv constituia o premieră - de fapt mai multe premiere: era prima oară, cînd ne-am întîlnit cu un reprezentant al puterii - să nu-mi spuneți, că poliția nu reprezintă puterea! -, era ghinionul nostru, că interlocutorul era - dar mai mult nu era (interlocutor) - un purtător de cuvînt. Normal, cu toate obiceiurile

(pozitive din punctul de vedere al instituției pe care o reprezintă) al purtătorul de cuvînt. Nu am nimic personal cu dl. Oros Ioan, el și-a făcut doar datoria prin felul în care ne-a răspuns la întrebări. Și și-a făcut-o foarte bine, răspunzînd la orice întrebare concretă cu cîte un discurs de cinci minute - toate pe lîngă temă ...

Iar lucrul care constituie a doua premieră: prezența unei persoane care respinge cu ușurință toate întrebările noastre.

(L.P.)

(un student al Colegiului Democrației)

Poliția și „mărețele ei”

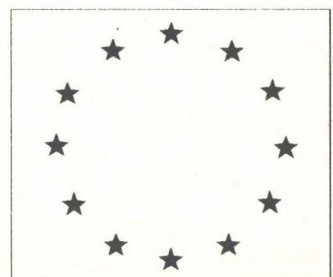
În ziua de 25 februarie 1995, studenții „Colegiului Democrației” au avut o întîlnire cu Inspectoratul Județean de Poliție. Inițial, această întîlnire era prevăzută ca atelier de lucru la sediul Poliției, însă din motive tehnice nu s-a putut desfășura acolo.

Dintre cei care au fost invitați la această întîlnire, a răspuns afirmativ numai dl. Lt. Col. Ioan Oros. Domnia sa, încă din primele minute, cuvinte, a arătat că Poliția, în momentul de față, se confruntă cu cîteva dificultăți între care lipsa personalului și lipsa unui cadru legislativ adecvat. Studenții Colegiului Democrației au aflat cu această ocazie care sînt prevederile Legii privind organizarea și funcționarea Poliției, care sînt atribuțiile, drepturile și obligațiile polițiștilor români. Întrebările puse nu au primit răspunsuri mulțumitoare din partea reprezentantului Poliției. Aceasta pentru că nu se poate înțelege lipsa de fermitate în soluționarea unor probleme și nici pasivitatea cu care sînt privite infracțiunile ce se petrec sub ochii noștri în fiecare zi (vezi ce se întîmplă în fața Grand-ului). De asemenea, modul de exprimare a reprezentantului al acestei instituții a lăsat impresia unei Poliții care trăiește încă într-o epocă de „împliniri mărețe”.

Dacă totuși cazurile semnalate de noi se află pe masa de lucru a Poliției, considerăm că o parte din finalitatea acestei întîlniri a fost realizată. Modul în care s-a răspuns însă problemelor puse de noi, ne face să fim sceptici în această privință.

(P.A.)

(un student al Colegiului Democrației)

FINANȚAT DE COMUNITATEA EUROPEANĂ

Mass-media și minoritățile

Tema a treia, cea a comunicării dintre mass-media în limba română și cea a minorităților nu a răpit prea mult timp auditoriului, această comunicare fiind, din păcate, minimă. În afară de eroicele eforturi concentrate în jurul revistei **Korunk** (antologia „Cum-păna” și culegerea de revistă a presei **Magropres**), precum și cele ale revistei **22**, poate singura publicație românească care este permanent deschisă unei tratări obiective a problematicei minorităților, comunicarea este cât se poate de modestă. Chiar dacă „spre deosebire de majoritatea românilor, maghiarii (minoritarii, în general, n.n.) sînt privilegiați fiindu-le accesibilă presa în ambele limbi” (**Erzsébet Kantor**, Revista **Korunk**). Este regretabil - am putea adăuga noi -, că această cunoaștere este adesea superficială, deși mai mult decît nimic, limitîndu-se la lectura textelor provocatoare de replică și ignorînd în mare măsură puținele, dar adevăratele valori ale jurnalisticii românești. Totuși, reciprocitatea în acest domeniu este încă o iluzie. Cum și participarea angajată la un asemenea dialog a reprezentanților presei celorlalte minorități a fost cît se poate de timidă. Cu toată prezența unor reprezentanți ai presei altor minorități (**Vasile Ionescu** de la Aven Amentza Romale și **Gheorghe Ivan** de la Asul de Treflă), a lui **Teodor**

Gheorghiu din partea Revistei Cultului Mozaic, autor al originalului și interesantului concept de “real-semitism” sau a **Hannelorei Baier** de la Allgemeine Deutsche Zeitung, caracterul bilateral româno-maghiar al discuțiilor a fost preponderent.

Merită poate să reținem cuvintele profesorului **Kenneth Starck** referitoare la *presa minorităților*, și *anume că această presă nu poate suplini mass-media centrală ce trebuie să servească în mod implicit și interesele minorităților*. Presa, în general, trebuie să cunoască susceptibilitățile minorităților, jurnalistul fiind dator să fie precaut privitor la felul cum mediatizează știrile despre minorități, evitîndu-se pe cît posibil, anumite prejudecăți sau subiectivități, cu grave repercusiuni asupra opiniei publice.

Analizînd fișele de evaluare completate de către participanți se cuvine a se reține succesul deosebit de care s-au bucurat mapele cu materialele informative oferite participanților, precum și prestația moderatorilor (mai cu seamă **Mircea Toma** de la Academia Cațavencu).

Următoarea manifestare a ciclului mai sus amintit va avea loc la **Alba Iulia** și va fi dedicată „**Stereotipiilor, ca sursă a tensiunilor inter-etnice**”.

(M.S. și E.Sz.)

(continuare din pag. 1)

România a semnat Convenția-Cadru

Două puternice lobby-uri se mobilizează în jurul acestui document atît de așteptat. Pe de o parte statele centralizate, interesate în menținerea drepturilor minorităților la standardele minime, acuză pericolul pe care un “plus de drepturi” l-ar constitui pentru stabilitatea europeană. Pe de altă parte, statele avînd semnificative minorități trăitoare în afara granițelor fac presiuni pentru rezolvarea statutului acestora prin garanții internaționale ferme, subliniind că întîrzierea acestui act este responsabil de acumularea de tensiuni, frustrări și de radicalizarea comunităților minoritare, procese accelerate de căderea totalitarismului și apariția noilor state europene, sursă a destabilizării globale a continentului.

În acest context are loc Reuniunea de la Viena din 8-9 octombrie 1993 a șefilor de state și guverne membre ale Consiliului Europei. În anexa a II-a a Declarației de la Viena se cere Comitetului de Miniștri să redacteze “o Convenție-cadru precizînd **principiile** (subl.n.) pe care statele contractante se angajează să le respecte pentru a asigura protecția minorităților naționale” și să înceapă lucrările de redactare a unui “protocol care să completeze Convenția Europeană a Drepturilor Omului în domeniul cultural”. La 10 noiembrie 1994 Comitetul de Miniștri a adoptat în a 95-a sesiune Convenția-Cadru pentru Protecția Minorităților. România a semnat printre primele (la 1 februarie 1995) această Convenție care urmează a fi ratificată de Parlament.

În ciuda valului de critici care a însoțit elaborarea Convenției-cadru - dintre care justificată

este fără îndoială cea referitoare la absența definiției noțiunii de minoritate națională - acest document al Consiliului Europei este unul important. Valoarea sa principală rezidă în faptul că este primul instrument multilateral conținînd constrîngeri juridice, consacrat protecției minorităților naționale în general. Statele semnatare sînt obligate la rapoarte periodice prin care să explice modul în care aplică principiile Convenției pe teritoriul lor național.

Convenția enumeră o multitudine de drepturi pe care statele sînt chemate să le respecte pentru a-și proteja minoritățile. Aceste drepturi, ale căror subiecți juridici sînt persoanele aparținînd minorităților naționale pot fi exercitate **individual sau în comun** cu alții (Art.3). Prin această precizare, dar mai ales prin Art.1 și titlul Convenției-cadru, acest document tranșează disputa drepturi individuale-drepturi colective, admitînd implicit că subiectul de drept poate fi “minoritatea națională”, chiar dacă, în spirit liberal, dreptul este individual, și numai exercitarea lui poate fi colectivă.

Semnarea de către România a Convenției-Cadru constituie un element de progres în protecția drepturilor minorităților. Este de sperat ca alte documente internaționale, **Carta limbilor minoritare și regionale** bunăoară, îi vor urma. Este de dorit ca acestora să li se adauge o legislație internă și garanții instituționale adecvate pentru a face din țara noastră un partener credibil al sistemului de securitate și integrare pan-european.

(S. E.)

Mass-media și minoritățile

În cadrul ciclului de șase seminarii organizate în șase orașe ale Transilvaniei de către Liga Pro Europa și reunite sub titlul generic **"Îmbunătățirea relațiilor interetnice în Transilvania"**, proiect susținut de National Endowment for Democracy din SUA, s-a desfășurat și seminarul "Mass-media și minoritățile", în zilele de 24-25 februarie a.c. în saloanele Hotelului Victoria din Cluj. Invitate mai toate publicațiile importante din România, cotidiene centrale și locale, săptămânale de atitudine, reviste social-politice, agenții de presă, studiouri de radio și televiziune, precum și ziariști independenți. Participarea a constituit oarecum și un test asupra gradului de interes real al publicațiilor pentru problematica în discuție. Prezența a peste șaiszeci de participanți, din cei peste optzeci invitați, printre care și numeroși redactori șefi, reflectă interesul presei pentru problematica minorităților.

Seminarul, evoluând dinspre general spre particular, s-a axat pe trei teme principale: *"Deontologia profesională a ziaristului și obiectivitatea informației"*; *"Reflectarea problematicei minorităților în mass-media din România: trenduri, stiluri, perspective"* și *"Comunicarea dintre mass-media în limba română și cea publicată în limbile minorităților - Circulația informației dinspre minorități spre opinia publică românească"*.

Prelegerile susținute de cei doi specialiști de marcă în domeniul ziaristicii, **Dr. Kenneth Starck** din SUA - în prezent profesor invitat la București ca bursier Fulbright - și **Ion Andrei Popescu**, profesor la Școala Superioară de Ziaristică din București, au oferit atât un prilej remarcabil de punere în temă, cât și o bază incitantă pentru discuții într-o chestiune existențială pentru presa de pretutindeni și din totdeauna. Conturându-ni-se totuși, două lumi atât de diferite ale presei: cea americană cu îndelungată sa experiență de model specific al presei libere și cea românească de după '89, depășind adesea limitele acceptabile ale partizanatului politic, victimă permanentă a unei cenzuri economice. Ziariștii prezenți și-au putut da seama nu numai de deosebirile flagrante dintre publicistica unei societăți democratice stabile și cea a uneia în tranziție, dar și de modalitățile de ieșire din starea ingrată în care se zbate presa noastră. *"Informația în presa românească este copleșită de atîta zgomot - a subliniat dl. Ion Andrei Popescu. Adesea între informație, atitudine sau opinie nu e nici o diferență. Mărturie stau interviurile din presa românească din acești ani, mai de grabă monologuri inteligente ale reporterilor decît explorarea opiniei intervievaților. Există o insuficiență în cultura comunicării."* Problema amatorismului postrevoluționar în presă, sau mai exact, lipsa profesionalismului, atunci cînd nu este vorba de manipulări de opinie flagrante, a fost considerată de asemenea, de către vorbitori ca o cauză importantă a bruiajului informațional. *"Presa va fi formativă cînd o bună parte a ei va putea rămîne doar informativă"* (László Pillich, Fundația Heltai Gáspár). Partea covîrșitoare a discuției legată de deontologia profesională a ziaristului s-a desfășurat totuși în jurul cazurilor evidente, și din păcate majoritare, de manipulare conștientă a opiniei publice, iar legat de problematica minorităților, nu odată de conotațiile vulgar mercan-

tile de genul: asta îmi cer cititorii, asta scriu. *"Adevărul trebuie spus generos, cu bunătate, altminteri el devine cinic"* (Alexandru Vlad, Revista Vatra). *"La noi din păcate nu se operează cu concepte, ci cu surogate de concepte, acest mod de lucru ducînd inerent și la excесе naționaliste. De fapt disputa nu are loc între români și maghiari, ci între românii "buni" și românii "răi", maghiarii constituind doar obiectul, dacă nu, pretextul disputei. Din păcate societatea românească actuală nu este interesată în aplanarea conflictelor interetnice"* (Béla Bíró, Brassói Lapok). *"Deosebit de regretabilă este absența la noi în țară a unui program de educare a cititorului de presă, realizarea imunității acestuia la manipulare. Cititorul, cel mai adesea nu sesizează sofismul, nu-și folosește simțul critic față de text. În Germania, de exemplu, în clasele superioare de liceu se fac antrenamente privind pericolozitatea mesajului de presă. Un asemenea program de educație a «criticismului» cititorului ar fi necesar și la noi. Nu este lamentabil faptul că există la noi ziare gen România Mare, regretabilă este audiența destul de ridicată de care aceste publicații se bucură încă în opinia publică românească"* (Mircea Toma, Academia Cațavencu).

O mică furtună a fost stîrnită, în cea de a doua zi a lucrărilor, de analiza de presă efectuată de **István Haller** de la Liga Pro Europa, asupra discursului naționalist în cotidienele din Tîrgu-Mureș pe o perioadă de șase luni. Cum referatul nu-și propusese să efectueze o analiză de conținut propriu-zisă, abordarea cuprindea și inevitabile tonalități subiective, ceea ce în mod evident i-a scăzut forța de convingere. Cu toate acestea, a trezit un viu interes din partea mai multor publicații, mai puțin din partea celor atinși în amorul lor propriu, dominați de și mai multă subiectivitate. *Monitorizarea cît mai obiectivă a presei se dovedește a fi instrumentul cel mai eficient de dezvăluire și denunțare a manipulării naționaliste*, desigur, în măsura în care aceste analize pot să ajungă și la cunoștința opiniei publice. Citatele din articolele publicațiilor analizate au oferit o imagine cît se poate de convingătoare despre nocivitatea unor astfel de scriituri, chiar dacă textele respective frizau adesea nu numai absurdul dar și comicul.

O problemă nu mai puțin viu disputată a fost și cea legată de limitele dialogului, în cazul concret: dacă străduințele de dialog cu publicații cu un evident discurs instigator, extremist, au sau nu vreo justificare sau utilitate. Dacă unii vorbitori insistau asupra unui mod destul de vag de dialog "creștinesc" neselectiv (Radu Bădilă), alții și-au exprimat refuzul categoric de a sta la aceeași masă cu un Vadim Tudor, refuzînd teza "naționalismului involuntar" și exprimîndu-și părerea că ziare de felul României Mari ar trebui să dispară din lipsă de cititori (Gabriela Adameșteanu, Revista 22). Formularea cea mai coerentă a acestor limite ale dialogului a fost oferită de către Alexandru Vlad de la Revista Vatra: *"Putem merge cu dialogul pînă acolo unde ne întîlnim cu dorința de dialog a celui alt. Dacă el dorește să susțină un monolog sau să-și impună opinia cu forța, atunci nu știu de ce aș avea acest masochism să forțez un dialog cu cineva care vrea doar să facă un monolog. Dorința de dialog poate să meargă pînă acolo unde se întîlnește tot cu dorința de dialog."*

Un caz în drum spre Strasbourg

Un caz care a fost cercetat de Biroul pentru Drepturile Omului a Ligii Pro Europa și care se află în drum spre Strasbourg, este cel al dlui N.P. din Tîrgu-Mureș.

În scrisoarea adresată Comisiei Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului, dînsul declară următoarele:

„După cum reiese și din Livretul Militar seria Gd. nr. 081017, eliberat de Ministerul Forțelor Armate ale României în data de 22 aprilie 1959, în data de 4 octombrie 1944 am fost înrolat în Armata Română, Batalionul 3 Vînători de munte. În data de 15 noiembrie 1944, am luptat pe frontul de vest împotriva armatei hitleriste.

În prima zi de luptă am fost rănit și mi-am pierdut conștiința. Am revenit în casa unei rude. În memoria mea, acele zile de luptă, rănire, tratament medical au rămas în continuare șterse.

În data de 17 ianuarie 1991, conform reglementărilor în vigoare, am devenit membru al Asociației Veteranilor de Război (cu legitimația nr. M.F. 114195).

După apariția Legii nr. 49/91 din 29 iulie 1991, care acordă indemnizații și sporuri invalizilor, veteranilor și văduvelor de război, mi-am cerut și eu aceste drepturi. Deși art. 4 paragr. 2 al Legii nr. 49/91 prevede că «Dovada calității de veteran de război, precum și a perioadei de participare la război, se face de către persoanele interesate, cu acte oficiale, eliberate de Ministerul Apărării Naționale», deci și pe baza Livretului militar. Organul în cauză, Asociația Națională a Veteranilor de Război, Filiala Tg. Mureș mi-a solicitat alte documente, pe care trebuia să le procur din Arhivele Ministerului Apărării Naționale.

Împotriva acestei discriminări, am apelat în judecată.

Judecătoria Tîrgu-Mureș (dosar nr. 135/1992), prin sentința civilă nr. 4191 din 7 aprilie 1992 a respins acțiunea mea ca nefondată, motivînd că din arhiva care aparține de UM 02405 Pitești nu s-au depistat documente în legătură cu participarea mea în război, iar Batalionul 3 Vînători de munte nu figurează în nomenclatorul unităților care au

participat în război. Livretul militar a fost întocmit pe baza documentelor ținute la comandamentul teritorial nr. 6 Cluj. Cererea mea de a obține aceste documente a fost refuzată. Instanțele judecătorești din județul Mureș nu au cerut verificarea acestor documente de arhivă, din care ar fi putut să reiasă participarea mea în război. Totodată, numai pentru că sînt de naționalitate maghiară, deși nu am susținut niciodată că aș fi participat în război pe partea armatei maghiare, în sentința apar următoarele rînduri: «pentru cei care au luptat în unitățile armatei maghiare, nu se întocmesc forme decît după ce apare acordul încheiat în bază de reciprocitate cu Ungaria». Din aceste rînduri reiese ideea preconcepută și greșită a celor care au judecat acest caz, că cineva care aparține minorității maghiare din România nu putea să lupte în armata română.

Am înaintat recurs la Tribunalul Județean Mureș (dosar nr. 3208), considerînd că Livretul militar este un act oficial indubitabil, iar lipsa unității din nomenclatorul celor care au participat în război este un neadevăr pe baza căruia am suferit o judecată nedreaptă. Unitatea respectivă figurează în nomenclatorul întocmit de Ministerul Apărării Naționale pe pagina 21 al. 304. Prin sentința publică nr. 577 din 14 mai 1993 mi s-a respins cererea prin următoarele motive: din Livretul militar nu reiese că m-am înrolat voluntar în armata română (Legea nr. 49/91 nu acordă indemnizații decît celor care s-au înrolat voluntar), lipsesc alte acte doveditoare referitoare la participarea mea la război. Și din nou se fac referiri la apartenența mea etnică: «pentru cei care au luptat în unitățile armatei maghiare, nu se acordă aceste drepturi». Repet, fără să apară nici măcar posibilitatea ca eu să fi participat în război pe partea armatei maghiare.

Am înaintat recurs și împotriva acestei decizii la Curtea de Apel Tîrgu-Mureș (dosar nr. 284), recurs care prin sentința publică nr. 128/R din 20 decembrie 1993 a fost din nou respins, motivînd că la un om cu pregătire superioară (am

terminat Facultatea de drept din Cluj) nu poate interveni o amnezie, astfel cele spuse de mine nu reflectă adevărul, și se repetă motivația care s-a dovedit a fi neadevărată: că Batalionul 3 Vînători de munte nu figurează în nomenclatorul unităților participante în război. Sentința a fost declarată IREVOCABILĂ.

În data de 6 mai 1994, într-o sesizare adresată Ministerului Justiției am cerut introducerea recursului în anulare la Curtea Supremă de Justiție a sentințelor menționate. Scrisoarea mea s-a trimis la Parchetul General de pe lîngă Curtea Supremă de Justiție, de unde, în data de 10 februarie 1995 am primit un răspuns cu nr. 30885/7854/94 conform căruia mi s-a refuzat dreptul la recurs extraordinar, considerînd că nu sînt întrunite cerințele legale pentru exercitarea acestei căi extraordinare de atac.

Consider că mi-au fost lezate drepturile asigurate de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, art. 6 paragraf 1 (*Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] de către o instanță [...] imparțială*) combinat cu art. 14 (*Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute în prezenta Convenție trebuie să fie asigurată, fără vreo deosebire întemeindu-se în special pe [...] apartenență la o minoritate națională*).

În decursul procesului nimeni nu s-a îndoit de veridicitatea Livretului militar emis de Ministerul Forțelor Armate din România, astfel nu s-a cerut o expertiză din care să reiasă că acest act este fals. Conform Legii nr. 49/91, după datele acestui act sînt îndreptățiți la indemnizațiile prevăzute de lege. Din sentințele civile reiese discriminarea la care sînt supus datorită apartenenței mele etnice.

Vă rog să cercetați acest caz, pentru a verifica cele declarate de mine.

Menționez, că datorită neaplicării corecte a legii, sufăr (din anul 1991) anual o pierdere de 750.000 lei.

(H.I.)

Departamentul Femei

Masă rotundă la Tîrgu-Mureș

Marti, 21 februarie 1995, orele 16:00, Departamentul Femei al Ligii Pro Europa a organizat masa rotunda intitulată „**Reflec-tarea problemelor femeii și ale familiei în programele autorităților locale**”, la care a invitat organizațiile femeilor din Tîrgu-Mureș (Asociația „Vecinătatea”, Asociația „Oasis”, Fundația „Lazarum”, Fundația „Bethlen Kata”, Asociația „Lórántffy Zsuzsanna”, Asociația „Românca”, ș.a.) și reprezentanții autorităților locale (dl. Dumitru Moldovan - șeful serviciului de dezvoltare economică și socială a primăriei Tîrgu-Mureș, dl. Groza Emil - directorul Direcției de muncă și protecție socială, dl. Așgian Berdj - membru al Consiliului Județean Mureș).

Intenția Ligii a fost stabilirea unui dialog constructiv între părțile invitate, dialog care să ajute comisiile sociale ale autorităților locale în elaborarea și realizarea viitoarelor proiecte de activitate.

Deși au răspuns afirmativ invitației personale și/sau scrise, reprezentanții Primăriei și al Direcției de muncă nu au onorat cu prezența lor această întreprindere. În lipsa dîșilor, organizațiile feminine și-au prezentat opiniile unicului reprezentant prezent al administrației locale Mureș, domnul Prof. Dr. Așgian Berdj. Problema cea mai arzătoare s-a dovedit a fi lipsa sediilor, respectiv tratarea birocratică a cererilor de repartizare a acestora. După cum au arătat vorbitorii, unele organizații au depus de mai mulți ani cereri în acest sens, dar răspunsul autorităților întîrzie și astăzi.

După epuizarea temei sediilor, s-a adus în discuție instituirea unei Asociații a Organizațiilor de Femei. Această asociație ar avea rolul de a corela activitatea organizațiilor feminine din Tîrgu-Mureș. A corela aici neîsemnînd acea binecunoscută conducere de sus din ultimii 40 de ani, ci o catalizare a fluxului informațional între organizațiile membre, care trebuie să-și mențină „suveranitatea” anterioară. S-a dovedit că, într-adevăr, circulația informației este foarte slabă între organizațiile cu profil de activitate asemănător sau identic în general, și firesc și între organizațiile feminine. Ar fi de dorit, desigur, o mai bună cunoaștere reciprocă permanentă/on line,

dar dată fiind situația precară politică, economică, socială, nimănui nu îi lipsește încă o atribuțiune în plus. Cu atît mai puțin o organizație superioară, care să dirijeze. Dar o asociație de interconexiune, care ar putea uni forțele individuale în direcții de acțiune comune ar însemna o creștere exponențială a eficienței activității organizațiilor membre.

Ideea a fost lansată, (și - se pare - recepționată), rămîne de văzut cînd și cum se va reuși implementarea ei. Desigur una din problemele inițiale principale va fi cea a sediului, și iată că cercul magic al necesităților pare să se închidă. Pentru ieșirea din capcană va fi necesar ajutorul/colaborarea autorităților locale.

Noi am folosit orice ocazie pentru a arăta că autoritățile locale sînt „șicanatele” de puterea centrală, că există o tendință de centralizare a luării deciziilor politice și economice, că nu există autonomie administrativă locală și nici voință politică pentru realizarea ei, astfel că nu e de mirare că autoritățile locale nu pot prezenta rezultate semnificative electoratului. Dar în cazul de față, trebuie să admitem că poziția autorităților centrale nu poate fi o scuză. Nu putem aprecia comportamentul administrației locale decît ca indiferență față de problemele celor care i-au promovat în pozițiile de care se bucură în prezent. Dat fiind că activitatea organizațiilor de femei are de regulă și o latură caritativă, credem că problema semnalată este și mai gravă. Organizațiile de femei - printre altele - s-au constituit și pentru a ajuta la realizarea unui sistem eficient de protecție socială, obiectiv care de altfel nu lipsește din programul nici unei formațiuni politice. Ele ar dori deci să ușureze umerii supra-solicitați ai autorităților; iar în acest context atitudinea acestora din urmă este cel puțin nepoliticoasă. Dar oricine dorește o poate interpreta de asemenea ca lașitate și/sau reflex cultivat în decursul ultimelor decenii. Lipsa legii bugetelor locale și a patrimoniului administrațiilor locale poate fi invocată ca scuză pentru lipsa rezultatelor, dar nu și pentru ignorarea chemărilor la dialog.

(L. B.)

Am primit spre difuzare

Grupul 222 este format din persoane interesate într-o reprezentare echitabilă a femeilor și bărbaților în Parlamentul României. Grupul nu are o anumită coloratură politică, la activitățile sale participînd persoane aparținînd diverselor partide politice democratice și independente.

Scopul grupului: instaurarea în România a unei democrații paritare, în cadrul căreia ambele genuri sunt reprezentate echitabil în forurile legislative și de decizie. În prezent, doar 15 membri ai Parlamentului sunt femei (3,4%), în condițiile în care femeile reprezintă mai mult de jumătate din populația țării (50,9%). Absența femeilor din Parlament face ca problemele care le preocupă în mod special, legate de statutul femeii, familie și copii, să nu fie abordate sau/să nu cunoască o soluționare legislativă. În plus, în activitatea Parlamentului se face simțită lipsa demersurilor cooperante, caracteristice în general femeilor, în contrast cu demersurile agresive, conflictuale, adoptate de obicei de către bărbați.

Obiectivul Grupului 222 pe termen lung: alegerea în Parlamentul României a cel puțin 222 femei (aproximativ jumătate din membrii Parlamentului).

Obiectivele Grupului 222 pe termen scurt (1995-1996):

- identificarea femeilor capabile să candideze la următoarele alegeri legislative;
- sprijinirea femeilor care doresc să candideze, cu informații specifice problematicii feminine și în special privind participarea femeilor în politică;
- lobby la partidele politice pentru includerea pe listele electorale a candidadelor femei, pe locuri avansate, eventual în formula 2, 2, 2...; adică un candidat bărbat, un candidat femeie, un candidat bărbat, un candidat femeie...;
- campanie în sprijinul alegerii candidadelor femei în Parlament.

Activități sugerate:

- organizarea de focus group-uri pentru analiza stării de spirit a electoratului român, în special cel feminin, în privința creșterii numărului de femei în Parlament;
- organizarea de ateliere de lucru pentru analiza activității femeilor membre ale Parlamentului, a realizărilor și a greutăților cu care s-au confruntat;
- organizarea de întâlniri cu conducerea partidelor politice, în scopul sensibilizării lor asupra necesității reprezentării femeilor în Parlament;
- tipărirea unor materiale, broșuri, fluturări, utile femeilor candidate;
- organizarea de cursuri pe tema Cum se conduce o campanie electorală pentru femeile candidate în alegeri și pentru cei care le susțin.

Statutul grupului este deocamdată cel al unei asocieri formale (nu este înregistrat la tribunal, nu are structură ierarhică). Regulile de funcționare vor fi stabilite de membrii grupului, de comun acord (modalitățile de întâlnire și de lucru a membrilor grupului, afirmațiile ce pot fi făcute în numele grupului și condițiile în care pot fi făcute etc.).

Persoanele interesate să facă parte din **Grupul 222**, sau cele care doresc să obțină informații suplimentare, sunt rugate să contacteze grupul de inițiativă, la tel./fax: 01-3301275.

PAGE 1: *Short description of the main running projects of the Pro Europe League: The College of Democracy, Improving Inter-ethnic Relations in Transylvania, The Intercultural Center, The Development of the Civil Society. Romania signed the Framework Convention on the Protection of National Minorities - A commentary.*

PAGE 2: *What are we supposed to do in order to save the cultures and ethnic minorities which are about to disappear? - a seminar held at Carci, on the 25th of February, by the Satu-Mare branch of the Pro Europe League, and financed by PHARE.*

PEL Club: Themes of the last two meetings - Past and Present in the Balcans (February) and Ecological state of the Mureş river (March).

PEL's Library: New entries

PAGE 3: *College of Democracy: an educational program of PEL, financed by the European Union. A resumé of the course held in February.*

PAGE 4-5: *Mass-Media and Minorities: The second in a group of six seminars representing the program Improving Inter-ethnic Relations in Transylvania, financed by the National Endowment for Democracy, Washington. Cluj - 24-25 February.*

PAGE 6: *A case forwarded by the PEL's Human Rights Bureau to the European Comission for the Defense of Human Rights.*

PAGE 7: *Women Dept.: Family and women problems as reflected by the programs of the local authorities - round table organized by PEL on the 21st of February, in Tîrgu-Mureş.*

PAGE 8: *Romanian citizens - a subject of discrimination? - a report about the Croatian custom-officers attitude towards Romanian citizens.*

O discriminare a cetăţenilor români

Ca referent al Biroului Drepturilor Omului din cadrul Ligii Pro Europa, am fost invitat la Ljubljana, Slovenia, pentru a participa la **Human Rights Education Workshop**, organizat de **Amnesty International** între 16 şi 19 februarie 1995.

Interesându-mă asupra posibilităţilor de a ajunge la Ljubljana, am găsit două căi: cu avionul pe ruta Tîrgu-Mureş-Bucureşti-Viena-Ljubljana (care necesita două schimbări, o viză de tranzit pentru Austria - implicit două drumuri în plus la Bucureşti - şi 600 de dolari), sau cu trenul, pe ruta Tîrgu-Mureş-Budapesta-Ljubljana (cu o singură schimbare a trenului şi un cost mult mai redus: cca 100 dolari). Am ales această a doua variantă.

Între Ungaria şi Slovenia nu există punct de trecere direct pe calea ferată, doar prin tranzitarea Croaţiei. Pe considerentul că nici Croaţia, nici Slovenia nu cer viză pentru cetăţeni români, nu m-am gândit că aş putea întâmpina greutăţi.

În dimineaţa zilei de 15 februarie am pornit cu Drava Express spre Ljubljana. Ajungînd la graniţa ungaro-croată, în localitatea Murakeresztúr (Kotoriba pe partea croată), am fost întrebat de grănicierii croaţi asupra scopului şi ţintei deplasării mele. În afară de croată ei nu vorbeau nici o limbă străină (am încercat engleza, germana şi franceza). Le-am arătat scrisorile de invitaţie sosite din partea organizaţiei Amnesty International, biletul de tren care era dus-întors, ei totuşi au considerat că nu pot trece nici în tranzit fără o sumă serioasă de valută (cei 50 de dolari, aflaţi la mine, au fost consideraţi prea puţin). Astfel, mi-au luat paşaportul şi m-au obligat să părăsesc trenul. Am luat legătura cu grănicierii maghiari pentru a cere lămuriri (cei croaţi mi le-au dat doar în croată - doar ulterior au arătat semne de înţelegere a limbii engleze). Ei mi-au explicat că nu eu sînt singurul care am fost dat jos din tren. De obicei NICI UN CETĂŢEAN ROMÂN nu este lăsat să treacă în punctul respectiv peste graniţa croată, invocîndu-se necesitatea de a avea valută chiar şi în cazul unui tranzit care durează doar cîteva ore. La întrebarea mea despre suma în valută pe care ar fi trebuit să o deţin pentru a satisface exigenţa invocată, grănicierii maghiari m-au lămurit că oricît aş fi avut, mi s-ar fi cerut mai mult. Cea ce a fost confirmat şi de ceilalţi cetăţeni români, care au fost daţi jos din tren (în total cinci persoane): un grup de trei tineri avea un total de 250 mărci, dar li s-a cerut 300, iar o tînără, cu viză pentru Italia (Drava Express merge pînă la Trento) avea 200 de dolari, dar i s-a cerut 300. Am discutat şi cu organele feroviare maghiare, care au întărit cele spuse de grănicieri: călătorii care deţin paşapoarte româneşti sînt întorşi în mod regulat de la graniţa croată.

Cînd am primit înapoi paşaportul, în el figura o şampilă din care relese că mi s-a refuzat intrarea în Croaţia. O astfel de şampilă aduce prejudicii celor care o au în paşaport şi din partea altor organe vamale.

Pentru a preveni această discriminare a cetăţenilor români de către oficialităţile de frontieră croate, am informat Ministerul Afacerilor Externe al României, Ambasada Croaţiei din Bucureşti şi organizaţia Amnesty International.

În data de 28 februarie, printr-o scrisoare semnată de dl Ilie Spătaru, directorul Direcţiei Relaţiilor Consulare din cadrul Ministerului Afacerilor Externe al României, am fost informat în legătură cu începerea unor demersuri oficiale din partea Ambasadei României de la Zagreb.

H. I.

 Liga PRO EUROPA
Tel/fax: +40-(0)65-168549
Redactor: Liviu Vănuş;
Tehnoredactare: Niculae Gabriel;
Editare texte: Kacsó Judit-Andrea.

La redactarea acestui număr au colaborat: Smaranda Enache (S.E.), Mircea Suhăreanu (M.S.), Elek Szokoly (E.Sz.), Istvan Haller (I.H.), Anamaria Pop (A.P.), Lucia Briscan (L.B.).